Valiokunnan mietintö PeVM 6/2018 vp─ HE 135/2018 vp

Perustuslakivaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Ahvenanmaan itsehallintolain 30 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Ahvenanmaan itsehallintolain 30 §:n muuttamisesta (HE 135/2018 vp): Asia on saapunut perustuslakivaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- lainsäädäntöneuvos Janina Groop-Bondestam, oikeusministeriö
- maaneuvos Katrin Sjögren, Ahvenanmaan maakunnan hallitus
- hallinto- ja kehityspäällikkö Dan E Eriksson, Ahvenanmaan maakunnan hallitus
- vanhempi oikeusasiantuntija Niclas Slotte, Ahvenanmaan maakunnan hallitus
- professori Olli Mäenpää
- professori Janne Salminen

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:
- professori Markku Suksi
- professori Veli-Pekka Viljanen

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan Ahvenanmaan itsehallintolain muuttamista siten, että otetaan huomioon kuluttajaneuvontaa koskevien tehtävien siirtyminen maistraateilta Kilpailu- ja kuluttajavirastolle.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019.

Esityksen säätämisjärjestystä koskevissa perusteluissa todetaan, että itsehallintolain muutoksella on yhteys valtionhallintoa koskeviin uudistuksiin, ja ehdotetaan sen vuoksi, että lakiehdotus käsitellään kiireellisesti perustuslain 73 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla.

Valmis
5.0

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Ahvenanmaan itsehallintolain 30 §:n 11 kohtaa, joka koskee kuluttajaneuvonnan järjestämistä. Ahvenanmaan itsehallintolain 27 §:n 10 kohdan mukaan kuluttajansuoja on valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluva asia. Hallinnosta valtakunnan lainsäädäntövallan piiriin kuuluvissa asioissa huolehtivat itsehallintolain 30 §:n mukaan valtakunnan viranomaiset noudattaen pykälän 1—23 kohdassa säädettyä. Lain 30 §:n 11 kohdassa säädetään kuluttajaneuvonnan järjestämisestä maakunnassa. Voimassa olevan sääntelyn mukaan kuluttajaneuvontaa koskevan lainsäädännön mukaan maistraatille kuuluvista tehtävistä maakunnassa huolehtivat maakunnan viranomaiset maakunnan ja valtion välisen sopimuksen mukaisesti. Säännöstä ehdotetaan nyt muutettavaksi niin, että siinä otetaan huomioon kuluttajaneuvontaa koskevien tehtävien siirtyminen valtakunnassa maistraateilta Kilpailu- ja kuluttajavirastolle. Ilmaisu "maistraatille" korvattaisiin siten ilmaisulla "Kilpailu- ja kuluttajavirastolle".

Säätämisjärjestys

Ahvenanmaan itsehallintolain 69 §:n 1 momentin mukaan itsehallintolakia voidaan muuttaa vain eduskunnan ja maakuntapäivien yhtäpitävin päätöksin. Eduskunnassa päätös on tehtävä siinä järjestyksessä kuin perustuslain muuttamisesta on säädetty.

Ehdotetulla itsehallintolain muutoksella on yhteys valtionhallintoa koskeviin uudistuksiin (HE 130/2018 vp, TaVM 18/2018 vp). Tämän vuoksi hallituksen esityksessä ehdotetaan, että lakiehdotus käsitellään kiireellisenä perustuslain 73 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla.

Perustuslakivaliokunta on perustuslain suhteelliseen pysyvyyteen ja valtio-oikeudelliseen asemaan liittyvien näkökohtien vuoksi pitänyt tärkeänä, että perustuslain tekstin muutokset käsitellään pääsäännön mukaan perustuslain 73 §:n 1 momentin mukaisessa, ns. normaalissa perustuslainsäätämisjärjestyksessä (PeVM 4/2018 vp, s. 9, PeVM 5/2005 vp, s. 6). Valiokunta on pitänyt myös varsin tärkeänä, ettei perustuslain kiireellistä muuttamismenettelyä käytetä muutoin kuin pakottavissa tilanteissa (ks. PeVM 4/2018 vp, s. 9, PeVM 10/2006 vp, s. 6). Valiokunnan mukaan sama periaate soveltuu myös pysyväisluonteisten poikkeuslakien säätämiseen (PeVL 6/2009 vp, s. 17).

Perustuslain voimassaolon aikana eduskunta on viidesti käsitellyt itsehallintolain muuttamista koskevia hallituksen esityksiä. Eduskunta on kahdesti vuonna 2009, eli kesken vaalikauden, käsitellyt ja hyväksynyt itsehallintolain muuttamista koskevat lakiehdotukset perustuslakivaliokunnan mietinnössä esitetyn kannan mukaan perustuslain 73 §:n 2 momentin mukaisessa kiireellisessä perustuslainsäätämisjärjestyksessä (PeVM 6/2009 vp ja PeVM 7/2009 vp). Eduskunta on kolmesti (PeVM 7/2002 vp, PeVM 4/2010 vp ja PeVM 5/2014 vp) jättänyt lakiesityksen perustuslakivaliokunnan mietinnössä esitetyn kannan mukaan lepäämään seuraavien eduskuntavaalien jälkeisiin valtiopäiviin perustuslain 73 §:n 1 momentin mukaisesti.

Perustuslakivaliokunnan mielestä nyt ehdotettavalle muutokselle esitetyt perustelut eivät ottaen huomioon yhtäältä säännöksen säätämisajankohta ja toisaalta Ahvenanmaan itsehallinnon ja itsehallintolain perustuslain mukainen erityisasema riittävästi puolla itsehallintolain muutoksen käsittelemistä perustuslain 73 §:n 2 momentin mukaisessa menettelyssä. Valiokunnan mielestä itsehallintolain muutosten säätämisjärjestystä ei myöskään ole syytä arvioida perustuslain tekstimuutoksista ja pysyväisluonteisista poikkeuslaeista olennaisesti poikkeavasti. Lakiehdotus on asianmukaista käsitellä perustuslain 73 §:n 1 momentin mukaisesti.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Perustuslakivaliokunnan päätösehdotus:

> *Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 135/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen.*

Helsingissä 13.11.2018

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Annika Lapintie vas
varapuheenjohtaja Tapani Tölli kesk
jäsen Maria Guzenina sd
jäsen Anna-Maja Henriksson r
jäsen Hannu Hoskonen kesk
jäsen Ilkka Kantola sd
jäsen Antti Kurvinen kesk
jäsen Mia Laiho kok
jäsen Markus Lohi kesk (osittain)
jäsen Leena Meri ps
jäsen Juha Rehula kesk
jäsen Wille Rydman kok
jäsen Ville Skinnari sd
jäsen Matti Torvinen sin
jäsen Kaj Turunen kok
varajäsen Ben Zyskowicz kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Liisa Vanhala